

תאריך: אב תשפ"ז / יולי 2026
סימוכין: חוזר מפמ"ר תשפ"ז/1
תיק: הוראת רוסית

מדינת ישראל

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית • אגף שפות

הפיקוח על הוראת הרוסית

חוזר מפמ"ר רוסית לשנת הלימודים תשפ"ז

לכבוד: מנהלי בתי הספר, מדריכים, רכזי מקצוע ומורים לרוסית

הנדון: עדכונים, הנחיות ותכנית עבודה לשנה"ל תשפ"ז

1. דברי פתיחה – חזון ויעדים

שנת הלימודים תשפ"ז מסמנת שלב משמעותי בהתפתחות הוראת השפה הרוסית בישראל. לאחר הטמעה מלאה של תכנית הלימודים, הדגש השנה הוא על הוראה המפתחת לומד עצמאי, חושב וביקורתי, המחבר בין שפה, ספרות, תרבות וזהות. השינויים במבנה ההערכה נועדו ליצור איזון בין שליטה בשפה לבין שימוש אותנטי ומשמעותי בה, ולחזק למידה מתמשכת והערכה בית-ספרית.

2. חלק א – חטיבת הביניים (ז'-ט')

בחטיבת הביניים מושם דגש על ביסוס מיומנויות שפה, תקשורת ואוריינות רב-לשונית, אשר ישמשו בסיס ללמידה מתקדמת בהמשך הדרך. ההוראה תשלב למידה פעילה, חקר, תלמידים, עבודה שיתופית ושילוב מדורג של ספרות ותרבות.

יעדי ההוראה בחטיבת הביניים:

- טיפול אוריינות רב-לשונית.
- פיתוח הבנת הנקרא והבנת הנשמע.
- הרחבת אוצר מילים וחיזוק יסודות השפה.
- פיתוח מיומנויות תקשורת בעל פה ובכתב.
- עידוד למידה פעילה, חקרנית ושיתופית.

3. חלק ב – החטיבה העליונה (י'-י"ב)

בחטיבה העליונה יודגש המעבר לשימוש עצמאי ומעמיק בשפה הרוסית לצד הרחבת הידע התרבותי והספרותי. דגש מיוחד יושם על פיתוח כתיבה, קריאה פרשנית, דיון וחשיבה ביקורתית, תוך שילוב תרגול שיטתי, משימות מותאמות גיל והערכה מעצבת.

יעדי ההוראה בחטיבה העליונה:

- העמקת השליטה בשפה הרוסית.
- פיתוח מיומנויות הבעה, טיעון וחשיבה ביקורתית.
- עבודה מעט טקסטים ספרותיים, עיוניים ותרבותיים.
- פיתוח מיומנויות קריאה וכתיבה.
- הכנה מדורגת להערכה הבית-ספרית ולבחינות הבגרות.
- שילוב קריאה, דיון, כתיבה ועבודות חקר בלמידה.

4. תכנית ללימודי שפה וספרות רוסית – חידושים במקצוע

התכנית ללימודי רוסית מיועדת לתלמידי כיתות ז'–י"ב בכל זרמי החינוך. מאז כניסתה לתוקף בשנת הלימודים תשפ"א (2020–2021) היא יושמה בהדרגה, וכיום, בשנת תשפ"ז (2026–2027), היא מופעלת במלואה בכל שכבות הגיל הרלוונטיות. התכנית מהווה בסיס פדגוגי עדכני המשלב עקרונות מחקריים עכשוויים.

החל משנה זו יינתן דגש להוראה שיטתית של ספרות רוסית כחלק אינטגרלי מתכנית הלימודים, מתוך תפיסה הרואה קשר הדוק בין שפה, ספרות, תרבות, היסטוריה וערכים.

גישה פדגוגית ולמידה מתחדשת

- תפיסת הלמידה:** הגישה מתמקדת בלמידה פעילה, שיתופית ורב-תחומית, המשלבת טכנולוגיות חדשניות, חקר והוראה מותאמת אישית. התלמידים רוכשים מיומנויות שפה לצד הבנה עמוקה של ההקשרים התרבותיים והחברתיים.
- פיתוח האוריינות:** התכנית מדגישה פיתוח של אוריינות לשונית, לצד העמקה בהיבטים ספרותיים, תרבותיים והיסטוריים. היא שואפת לטפח מיומנויות חשיבה ביקורתית, למידה עצמאית ורגישות בין-תרבותית.
- שילוב תל"פים (תהליכי למידה פעילה):** המורים מכינים רשימות נושאים, ומתוכנן בוחרים התלמידים נושא אחד לסיכום בסוף כל שיעור. בדרך זו התלמידים מעמיקים את הידע, מתרגלים מיומנויות שפה ומתנסים בלמידה עצמאית ואחראית.
- אקלים חינוכי:** מושם דגש על אקלים חינוכי מיטבי התומך בשיתופיות, הכלה ומניעת אלימות. התכנית מזמינה את צוותי ההוראה לאמץ דרכי הוראה חדשניות ומגוונות.

5. תכנית ההיבחנות – רציונל ומבנה

מבנה ההיבחנות המעודכן משלב הערכה מתמשכת לצד בחינה חיצונית:

מאפיין השאלון	הערכה בית-ספרית (שאלון 585283)	שאלון היבחנות חיצוני (שאלון 585381)
משקל מציון הבגרות	40% (20% תלקיט + 20% מבחן בעל פה)	60%
משך הבחינה	נקבע על ידי בית הספר בהתאם למשימות	שלוש שעות (180 דקות)
משך הלימוד	כיתות י"א–י"ב (המטלות מתבצעות על פני שנתיים)	כיתות י"א–י"ב
פרקי הלימוד	תלקיט (20%): הכנת יומני קריאה (1), הגשת פרויקטים (1). מבחן בע"פ (20%): נערך באותה שנה עם המבחן בכתב אך לפניו. כולל דו-שיח על היצירות הספרותיות שנלמדו (10%) ודיאלוג בנושאי תרבות / סוגיות אקטואליות בחברה המודרנית (10%).	הבנת הנקרא, הבנת הנשמע, אוצר מילים ודקדוק, תחביר, חיבור.
דרכי הערכה חלופיות	תלקיט הכולל הכנת יומני קריאה, הגשת פרויקטים על תרבות, היסטוריה, אתרי מורשת ותיירות, מנהגים. ניתנת אפשרות לעבודות יצירתיות, מצגות וכו'. הציון הבית-ספרי הינו ציון משוקלל המורכב מתוצאות למידה משמעותית ומבחן בע"פ.	הערכה חיצונית סטנדרטית.

6. אוצר מילים ומיומנויות דיבור

בהוראת רוסית כשפה זרה, לבניית אוצר מילים תפקיד מהותי מאחר והוא מהווה בסיס לרכישת כישורי דיבור, הבנת הנקרא, קריאה וכתיבה. אוצר מילים עשיר מהווה בסיס לתקשורת מוצלחת, והקנייתו מתרחשת במקביל ללמידת תורת ההגייה והדקדוק.

כדי לסייע למורים, הוקם ומתרחב כל העת מאגר חומרי לימוד הכולל מגוון תרגילים שמטרתם הרחבת אוצר המילים, תרגולו בסיטואציות שונות, שינון וחזרה.

הבחינה המסכמת נועדה לבחון את הכישורים של התלמידים להציג את עושר השפה בתקשורת בין-אישית. דגש מיוחד מושם על דיבור ותקשורת בעל פה. לכן הציון הסופי כולל גם פרויקט אישי ובמסגרתו מונולוג המוצג בפני הכיתה, ואילו בבחינה בעל פה התלמידים מנהלים דו-שיח על הנושאים שנלמדו.

7. תפיסת הלמידה המתחדשת (למידה 2030)

מטרת החינוך בישראל היא לטפח לומד בעל ידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו לו להתפתח לאדם משכיל, למצות את יכולותיו ולתרום לחברה. תפיסת הלמידה המתחדשת מגדירה מיומנויות הנחלקות לארבעה אשכולות:

1. **אשכול חשיבתי:** אוריינות שפה, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות מידע ואוריינות דיגיטלית.
2. **אשכול רגשי:** מודעות עצמית הכוללת הכוונה עצמית ומסוגלות עצמית.
3. **אשכול חברתי:** מודעות חברתית והתנהלות חברתית הכוללת עבודת צוות וסובלנות לתרבויות אחרות.
4. **אשכול גופני:** אוריינות גלובלית ואוריינות גופנית-בריאותית.

במסגרת הוראת שפות, הוגדרה גם אוריינות לשונית הכוללת התמצאות לשונית (הכרה במהות השפה), הסבר של תופעות אידיומטיות, ותכנון, ביצוע והערכה של פרויקטים.

8. פיתוח מקצועי והשתלמויות

ההשתלמות הארצית למורים ומפגשים משמעותיים יתקיימו במהלך השנה. מידע נוסף ומפורט יפורסם בהמשך.

השנה, במסגרת ההשתלמויות והפיתוח המקצועי, תשומת לב מיוחדת תופנה להיבטים המתודולוגיים של הוראת הספרות כחלק אינטגרלי מתכנית הלימודים.

9. תלמידים בודדים, נבחני משנה ואקסטרנים

- תלמידים בודדים, נבחני משנה ואקסטרנים אינם נדרשים להירשם דרך הפיקוח אלא דרך רכזי הבגרויות בבתי הספר בלבד.
- שאלון 585282 (40% חיצוני) מיועד אך ורק לתלמידים אקסטרנים, נבחני משנה ותלמידים בודדים.

10. מיקוד

אנו מקווים ומצפים ששנת תשפ"ז תהיה שנת לימודים סדירה ומלאה. בהתאם לכך, נושאי הלימוד לבחינות הבגרות, היקף החומר וחוקי המענה יהיו כפי שהוגדרו בתכנית המקורית, ללא ההקלות שניתנו בתקופת המלחמה.

בשנת הלימודים תשפ"ז אין מיקוד לקראת מבחני הבגרות ברוסית.

11. קישורים מרכזיים

- תכנית ללימודי רוסית מתורגמת
 - רשימת ספרי לימוד וחומרי הוראה בשפה הרוסית
 - תכנית והנחיות לנבחנים אקסטרנים
-

אני מודה מקרב לב לצוותי ההוראה ומאחלת לכולנו שנת לימודים פורייה של עשייה, צמיחה, שיתוף פעולה והצלחות
כבירות.

בברכת שנת לימודים מוצלחת,

ד"ר מרינה ניזניק

מפמ"ר רוסית